

Türkiye yakın tarihinin en karanlık dört yılı olan Birinci Dünya Savaşı'na girişimizin 100. yılını arkamızda bıraktık. Bu savaşın 100. Yıldönümünü ile ilgili birkaç bilimsel toplantı, birkaç kitap ve makale yayımı yapıldı. Belki önümüzdeki iki ay içinde birkaçı daha yapılacak ama olayı gerektiği kadar önemle ele aldığımız söylenemez.

İlginç bir tarihsel rastlantıdır: Cumhuriyet'in ilan edildiği 29 Ekim 1923'ten 9 yıl önce yani 29 Ekim 1914 günü, "Devlet benim" diye düşünen ve kendini çok kudretli gören bir adam, Enver Paşa, bir emrivaki ile Osmanlı İmparatorluğunu savaşa soktu. O, iradesini Almanlara teslim etmişti. Yanına üç arkadaşını daha alarak Almanlarla gizli bir anlaşma yapmıştı. Ama gerek İttihat Terakki'nin Merkezi Umumisi içinde, gerek yöneticileri arasında böyle bir savaşın devleti felaketin içine atmak olduğunu düşünenler vardı.

1914'te Türkiye yarı sömürge bir ülke, borçlarını ödeyemez durumdaydı. İmparatorluk, büyük devletlerin çıkar çatışmaları nedeniyle varlığını sürdürebiliyordu. İki büyük emperyalist grubun dünyayı yeniden paylaşmak için tutuştukları bu savaşta Türkiye'nin izlemesi gereken biricik yol, tarafsız kalarak, ikisinin de düşmanlığını üzerine çekmemek, onların çekişmelerinden yararlanarak durumunu güçlendirmektir.

29 Ekim'de Cumhuriyetin ilanını, resmi ve özel törenlerle kutladığımız halde, aynı gün 100. yılına geldiğimiz büyük felaketi neredeyse unutmamızın nedeni, tarihten gerekli dersi çıkarmamış olmamızdır. Birinci Dünya Savaşı örneğinde savaş siyasetinin millete nelere mal olduğunu öğrenecek bir millet, bir daha böyle maceralara kalkışacak olanlara fırsat vermez. Fakat hâlâ hayret edilecek bir tutumla bu savaşa girmemizin zorunlu olduğunu savunanlar vardır! Bu gibiler, ya dışarıya bağılılığın kendileri için getireceği bir yükümlülüğü hesap ederek kendilerini mazur göstermeye çalışacak olanlar, ya da macera peşinde koşmaya hevesli kişilerdir. Oysa 1939'da patlayan İkinci Dünya Savaşı'nda iki bloğun da Türkiye'yi kendi

Büyük Facia 100. Yılında HEPİMİZ DAVACI OLMALIYIZ!

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.

Çarşamba, 05 Kasım 2014 08:38 -

yanlarında savaşa sürüklenme çabalarına karşılık devlet, Enver Paşa politikalarından çıkardığı dersle bu isteklere karşı koymasını bilmiş ve Türkiye'yi ikinci büyük savaş felaketinden korumuşlardır.

MİLLET SAVAŞA NASIL SOKULDU?

İngiliz ve Almanlar dünyanın yeniden paylaşılmasına hazırlanırken Türkiye'ye bu savaşta kendi tarafında yer almasını istediler. Enver Paşa kararını çoktan vermişti. İngilizlerin "Tarafsız kalın toprak bütünlüğünüzü garanti edelim" önerisini kabul etmedi. İngiliz donanmasının sıkıştırdığı iki Alman savaş gemisinin Çanakkale Boğazından geçip İstanbul'a gelmesinden sonra bile devletin bu savaşa katılıp katılmaması tartışılmaktaydı. Enver Paşa ise çoktan kararını vermişti. Amiral Suşon'a şu emri verdi: *"Bütün filo Karadeniz'de manevra yapmalıdır. Müsait bulunduğunuz anda Rus filosuna hücum ediniz. Muhasemata başlamazdan evvel, bu sabah size verdiğim gizli emri açınız."* Gizli emirde ise şöyle yazmaktadır: *"Rus filosunu arayınız ve nerede bulursanız harp ilan etmeksizin hücum ediniz"*

Filoya bu emri neden Almanlar değil de Enver Paşa vermiştir? Nedeni, Enver Paşa'nın ölmesi veya yenilmesi halinde iş başındakilerin *"Biz savaşa girmeyi kendiliğimize istemedik. Haberimiz yok iken Almanlar bizi sürüklediler ve bir şey yapamadık"*

demelerinin önünü kesmektir. Bu emir gereğince 27 Ekim'de Karadeniz'e açılan filo, 29 Ekim günü Sivastopol'ü topa tutar. Bu baskının amacı,

"Ruslar Karadeniz'de gemilerimize saldırdı"

biçiminde açıklanacak ve böylece savaşa girmek istemeyen bakanları da bir emrivaki karşısında bırakacaktır. Bunun üzerine Ruslar Doğu Anadolu'dan Osmanlı topraklarına girerler. [1]

Mustafa Kemal Paşa, 1 Aralık 1921'de Meclis'te yaptığı konuşmada, *"Milleti bugün idam"*

Büyük Facia 100. Yılında HEPİMİZ DAVACI OLMALIYIZ!

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.

Çarşamba, 05 Kasım 2014 08:38 -

sehpasında bulunduran fiillerin ve hareketlerin kaynağı hayaldir, hissiyattır”

diyerek Birinci Dünya Savaşı'na girişin bu hissiyatın ta kendisi olduğunu söylemiştir. Kendi siyasetlerini bununla karşılaştırarak şunları söylemiştik:

“Büyük hayaller peşinden koşan, yapamayacağımız şeyleri yapar gibi görünen sahtekâr insanlardan değiliz”

Mustafa Kemal Paşa'ya göre, büyük ve hayali şeyleri yapmadan yapmış gibi görünmenin bütün dünyanın düşmanlığı, kini ve garazı bu memleket ve bu millet üzerine çekilmiştir. [2]

SAVAŞIN MALİYETİ KORKUNÇ

Savaş, bütün taraflar için büyük felaketlere sebep oldu. Bu savaşta Rusya 4.700.000, Almanya-Avusturya Macaristan bloğu 2.700.000, Fransa 1. 840.000, Sırbistan 1.330.000, İngiltere 1.000.000, Romanya 360.000, İtalya 880.000, Belçika 100.000 insan kaybetmiştir. Bunların toplamı 15.130.000 kişi tutuyor.[3]

Yenigün gazetesinin verdiği rakamlara göre Harbiumumi'deki kayıpları *“Müthiş bir yekûn”* tutmaktadır. Bu savaşta 10 milyon kişi ölmüş, 14 milyon kişi yaralanmış, 6 milyon kişi ağır hasta olmuş, 6 milyon kişi kaybolmuştur. Bunların toplamı 36 milyon kişidir. Maddi kayıpların toplamı ise 2 milyar 700 milyon altındır. [4]

Türkiye'nin bu savaştaki kayıplarına ilişkin rakamlar da Millî Mücadele yıllarında verilmekteydi. Dersaadet gazetesi savaştan önceki 34 milyon nüfusun 13 milyona indiğini, savaş giderlerinin

Büyük Facia 100. Yılında HEPİMİZ DAVACI OLMALIYIZ!

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.

Çarşamba, 05 Kasım 2014 08:38 -

ise 146.284.227 lirayı bulduğunu yazmıştır.[5] İkdam “*Harbiümumi’ye dair siyah liste*” başlığı ile verdiği haberde 2.850.000’u ulaşan Osmanlı ordusundan bir milyonunun mahvolduğunu yazmıştır.[6] 17 Şubat 1922 tarihli Osmanlı ordusunun sıhhiye tebliği yayımlanmıştır. Buna göre 501.000 Osmanlı askeri ölmüştür. [7]

Osmanlı ordusunun savaşta askeri durumuyla ilgili istatistik çalışmaları Büyük Taarruz’dan 14 gün önce sonuçlanabilmiştir. Buna göre seferberlik başlangıcında ordu mevcudu 150.000 kişidir. Seferberlik ilan edildikten sonra 1.920.000 kişi toplanmıştır. Savaş sırasında en yüksek mevcut 2.850.000’e çıkmıştır.

Asker ve subay olarak adları belli şehitlerin sayısı 50.000’dir. 35 bin kişi de savaşta aldığı yaralar sonucunda ölmüştür. Hastalıktan hayatını kaybedenlerin sayısı 240.000’dir. Adları belirlenememiş şehitlerin sayısı ise 325.000’dir. Savaşta 400.000 kişi yaralanmıştır. Kayıp, esir, hasta ve firar toplamı 1.065.000 kişidir. Ateşkes başlangıcında bu ordudan devletin elinde yalnız 560.000 kişi kalmış bulunuyordu.

1922 Ağustosunda işgal altında bulunan Trakya ve İzmir hariç, Birinci Dünya Savaşı’nda Türkiye’nin kaybettiği toprakların yüz ölçümü 1.600.000 kilometrekaredir.[8]

Türkiye’nin Birinci Dünya Savaşı’ndaki kayıpları ise Tevhidiefkâr gazetesi tarafından “dehşet” olarak nitelenmektedir. Gazetenin verdiği rakamlar şöyledir:

Büyük Facia 100. Yılında HEPİMİZ DAVACI OLMALIYIZ!

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.

Çarşamba, 05 Kasım 2014 08:38 -

Yaralananları ve hastalananların toplamı 3.059.200, bunlardan tedavi edilenlerin toplamı 2.107.841, şehitlerin ve hastanede ölenlerin toplamı 501.091. Sakat kalanların sayısı 891.364.[9]

HEPİMİZ DAVACIYIZ

Birinci Dünya Savaşı, büyük bir yenilginin acısından ve Türk nüfusun mahvından başka, ülkede yaşayan azınlıkların da büyük acılar yaşamasına neden olmuştur. Şimdi Türkiye 1915 Ermeni Tehcirinin 100 yılına hazırlanmaktadır. Türklerin Ermenileri, Ermenilerin de Türkleri suçlaması sürecektir. Oysa hepimizin dünyaya egemen olmak için milliyetleri birbirine düşüren emperyalizmin yakasına yapışmamız ve ondan davacı olmamız gerekiyor. Birkaç yıl önce yayımlanan bir araştırma, Ermeni tehcirinin Almanların bir projesi olduğunu kuşkuya yer bırakmayacak kesinlikle anlatıyor.[10] Musul ve Konya Valilikleri sırasında Ermenileri göç ettirmedeği için görevden alınan Mehmet Celal Bey daha 1918'de, şöyle yazıyordu:

“Hepimizin mağduru felaketi bir. Binaenaleyh Türkler de, Araplar da, Ermeniler gibi davacıyız. Biz de adalet istiyoruz. Birbirimizde kusur bulmaktan ise el ele verip medeniyet dünyasında adalete el uzatmak ve asırlardan beri kardeşçe yaşamış olan Arapları, Türkleri ve Ermenileri bu hale getirenlerin cezasını istemek ve henüz vakit geçmemiş ise bundan böyle yine kardeşçe yaşamaya çalışmak pek uygun olur.”[11] (3 Kasım 2014)

Büyük Facia 100. Yılında HEPİMİZ DAVACI OLMALIYIZ!

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.

Çarşamba, 05 Kasım 2014 08:38 -

[1] Yusuf Hikmet Bayur, Türk İnkılâbı Tarihi, C. III, 1914–1918 Genel Savaş, Kısım 1, Türk Tarih Kurumu, 1991, s.

229 ve devamı.

[2] Atatürk'ün Bütün Eserleri, Cilt 12, İstanbul, 2003, Kaynak Yayınları, s. 123, 124.

[3] Hâkimiyeti Milliye, 20 Mart 1921.

[4] Yenigün, 29 Aralık 1921; Açıksöz 3 Ocak 1922.

[5] Dersaadet, 29 Temmuz 1920.

[6] İkdam, 15 Şubat 1922.

[7] İkdam, 17 Şubat 1922; Açıksöz, 22 Şubat 1922.

[8] Akşam, 12 Ağustos 1922.

[9] Tevhidiefkâr, 15 Aralık 1921.

[10] Hüseyin Hasaңebi, Osmanlı Ermeni Olayı, Sahne-i Facia, İstanbul, 2010, Pencere Yayınları,

Büyük Facia 100. Yılında HEPİMİZ DAVACI OLMALIYIZ!

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.
Çarşamba, 05 Kasım 2014 08:38 -

[11] Vakit, 13 Aralık 1918, Radikal 26-7.4.2014